

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θνήσκει ήμα
θαίτη πώς δε φοβόται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'.

ΠΕΜΠΤΗ, ΚΡΗΤΙΚΗ 25 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1910

ΓΡΗΦΕΙΟ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 389

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΔΕΛΤΙΟ «Φοιτητικής Συντροφιάς». Αριθ. 2.
- ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες του Γερο-
δύμου (συνέχεια).
- » » Σπασμένο βιοδί.
- Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Οι δύο αγάπες (συνέχεια).
- Μ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ. Ένας Έλληνας, μουσικός στη
Βιέννα (τέλος).
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Δεύτερο τραγούδι στον Ψυ-
χάρη.
- ΑΔΕΕ. ΠΑΛΛΗΣ. Σε κάποια Ρωμιοπούλα.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο,ΤΙ
ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΟΝ ΨΥΧΑΡΗ*

Ψυχάρη, παραστέκει πλάϊ σου πάντα,
κι απ' τόν κρητό που τὰ παιζήματά σου
τὰ οδηγούσε στο άνέβασμα τὸ μέγα
τοῦ Ταξιδοῦ σου, μούσα, φῶς, ἢ Ἀγάπη
μέσα στὰ νιάτα

κρατῆ και σὰ τραγούδια ὁποιους φιλήση.
Κι ὁ χορὸς τῶν ἀδάντων Ἀρχαίων
ἀκόμ' ἀπὸ τὸ ψῆλος τῆγιον Βράχου
γῦρο στὸ νέο σου Λόγο, στοχασμένα,
σὰν τὸ μέλισσι,

γῦρο σὲ πρὶν τὴν κισριά, βοῦτζει.
Τὸν ἀνάρτη σου Λόγο, μὰ τοῦ Νόμου
διαλαλητῆ και ὑπάκου, μέσ' στοῦ μέτρον
τὰ δίχτυα τὰ χρυσά, τόνε ζηλεύει
και ὁ Στίχος. Κάτι,

σὰν ἀπὸ τὰ θνητώτικα ἀγεράκι
ποῦ ἄφερνε σὰ διάφανα φτερά του
μελιχρὸ φέγγος ἀπὸ τῆς Μπρετιάνιας
τῆς μακρινῆς τὰ περιγιάλια, τρέμει
στὸ μίλημά σου,

κάτι διπλό, και ξένο και δικό μας,
τῆς διπρόσωπης εἰδῶλο ψυχῆς σου.
Δόφοι, γυαλοί, λισιάσια, περιβόλια,
ταράζονται κι αὐτιάζονται και στέκουν,
καθὼς σταθήκαν

τὴν ὄρα ποῦ ὁ μέγας σου ὁ πατέρας
γυόμωσε τὰ δειὰ τὰ ἱερά τῆς Κόρης
μὲ τὴ μαγεύτρα Δέηση πρὸς ἐκείνη.
Και γελᾶν οἱ ἀκαμάτηδες και κρᾶζου-
νε τὰ κοράκια.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

* Γιά τὸ «πρῶτο τραγούδι», βλέπε «Νουμᾶ» ἀρ. 135.

ΣΕ ΚΑΠΙΑ ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΑ

... Χαίρουμε ποῦ σοῦ ἀρέσει ἡ Ἰλιά-
δα, κι' ἀκόμα παραπάνου ποῦ ἀρέσει σὺς ἀ-
δεροφύλες σου. 20 χρόνια δούλεψα, μὰ τί ση-
μαίνει διὰν κατόρθωσα νὰ καλοκαρδίω παι-
δάκια. Νὰ ἐπιτυχία μὰ φορὰ, γιατί τὰ παιδιὰ
δὲν ἔχουν πρόληψες και τοὺς ἀρέσει δι,τι ἀλη-
θινὰ εἶναι ἀρεστέ. Σὰν ἀκούω τέτια, λέω, ἄς
εἶχα ἄλλα 20 χρόνια μπροστά μου νὰ κάνω
και κάτι ἄλλο τέτιο, μὰ δὲν ἔχω. Κατὰ τοὺς
πίνακες τῶν Ἀσφαλιστικῶν Ἐταιριῶν ἔπρεπε,
νομίζω, νὰ σᾶς πῶ τὸ «ἔχε γιά» τοῦ χρόνου.

Τώρα ὁ ὀβολός. Εἶναι ἐνέργεια πεταμένη.
Εἶχα κ' ἐγὼ μὰ φορὰ τοὺς ἐνθουσιασμούς
σας' πλέρωσα ἀρετὰ ὡς και γιά τὴν Ἐθνική
Ἐταιρεία. Στόλο δὲ φτιάχνεις ἔχοντας καράβια
μοναχά' πρῶτα-πρῶτα χρυσεύου νάφτες, ἄν-
τρες δηλαδὴ μὲ πλοῦς καὶ τὸν ὅτιον
τόπο μας δὲν ὑπάρχει. Τώρα ὅστερα οἱ διάφο-
ροι μας στρατοναφτικοί τῶκαναν κι' ἀρχὴ και
δέμελό τους τὸ νὰ μὴν ὑπάρχει πειθαρχία.
Δὲν ἔχω διάθεση λοιπὸν νὰ πλερώσω γιά κα-
ράβια, ποῦ θὰ μᾶς πάρουν οἱ Τοῦρκοί. Ἄν
θέλετε καλὸ τοῦ τόπου ὄλοι σας, πηγαίνετε
κάτου μὲ θυσία τῆς ζωῆς σας και χτυπήστε
τὴν πολιτικὴ και στρατιωτικὴ κακοήθεια. Ἀρ-
χίστε ἀπὸ κῆ. Τάδε ἔφη Ζαζατούστρας.

Μὲ χαιρετισμούς κιλ.

ΑΔΕΕ. ΠΑΛΛΗΣ

ΣΠΑΣΜΕΝΟ ΒΙΟΔΙ

Ὁ τίτλος αὐτός εἶναι βγαλμένος ἀπὸ κάποια σὰν
ἀλληγορικὴ εἰκόνα ἐνὸς ἔργου τῆς κυρίας Δέλτα ποῦ
φάνηκε, εἶναι τώρα χρόνος και κάτι, στὸ «Λαὸ».
Αἰαλεγμένος ἀπ' ἐκεῖ ἐπίτηδες, ἐπειδὴ ἔχει σημα-
τικὴ ἔννοια σ' αὐτὰ τὰ πρόχειρα σημεῖα, ποῦ
γιά κῆνο τῆς τὸ δῆγμα γίνονται.

Τὴ γνωρίσαμε τὴν Κυρία Δέλτα ἀπὸ τὰ στεγνά
τῆς ἔργα «Γιά τὴν Πατρίδα» κ' «Ἡ καρδιά τῆς
Βασιλοπούλας». Τὸ πρῶτο, μὲ τέχνη και ζωντα-
νάδα ξαναπλασμένο ἀπὸ ὄλικὸ αἰῶνες θαμμένο μέσα
σὲ Βυζαντινὰ χρονικά, ἄλλο, εἶδος παραμῦθι λεγ-
μένο μὲ χάρη και μὲ φαντασία και τὰ δύο τους
γραμμένα γιά τὰ Ρωμιοπούλα, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς
ξυπνήσουν τὴν ψυχὴ, νὰ τοὺς δώσουν χαραχτήρα
και φρόνημα.

Τὸ ἔργο ὅμως ποῦ ἔγραψε, ὅσο γνωρίζουμε, ἡ
Κυρία Δέλτα σὰν πρωτοπόνησε γιά τῶν παιδιῶ μας

τὰ κρυφὰ και τὰ μίλητα πάδια, σὰν πρωτοκατέβηκε
μέσα στὴν ψυχὴ τους και τὴ μελέτησε, τὴν ἀνάλυσε,
τὴν ἐννοίωσε, τὸ ἔργο ποῦ στάθηκε ὁ Περδρόμος
τῆς κατοπινῆς παιδευτικῆς ἐργασίας τῆς, εἶναι ὁ
«Πόνος τοῦ Παιδιοῦ», ἀπλὸ δῆγμα, κι ὅμως μὲ
πόσο βαθιὰ νοήματα πλεγμένο, μὲ πόση σπαραχικὴ
ἀλήθεια, μὲ πόση λαχτάρα και συμπονιὰ γιά τὸ ρω-
μιόπουλο, ποῦ πρῶτη φορὰ τώρα βγαίνουνε στὸ φῶς
τὰ θώρητα βάσανά του.

Ἄν ξεφύτρωνε τέτιο θέμα σὲ ἄλλο κοινὸ, σὲ
τόπους ποῦ παίρνει ὁ κόσμος σοβαρὰ κάθε ζήτημα
ζωτικὸ γιά τὴν εὐημερία του και γιά τὴν προκοπὴ
του, τὸ δῆγμα τῆς Κυρίας Δέλτα θὰ γινότανε
ἀφορμὴ σωστῆς φιλολογικῆς και κοινωνικῆς ταρα-
χῆς, και κατόπι ἐνέργειας. Στὰ δικὰ μας τὰ μέρη
ὅμως μῆτε κανονίς δὲ μᾶς ταράζουν, ἢ ἂ μᾶς τα-
ράζουν, γίνεται κι αὐτὸ στὰ χαμένα. Ἦρθε λοιπὸν
και πέρασε τὸ δηγηματικὴ τῆς Κυρίας Δέλτα ἀπα-
ρατήρητο, ἢ ἂν παρατηρήθηκε ἀπὸ μερικούς, ἔμεινε
ὡς ἐκεῖ ἡ δουλειά.

Σκοπός μου ἐδῶ εἶναι νὰ ξαναφέρω μερικὰ ἀπὸ
τὰ πιδ σοβαρὰ, (ἂν και σκεπασμένα πάντα ἀπὸ τὴ
δήγηση) παράπονα τῆς Κυρίας Δέλτα πρὸς τὴς Ρω-
μιομητέρες, και νὰ ξαναγγίξω τὴ συνείδησή τους μὲ
τὰ βωβὰ και τὰνάκουσα παρακάλια τῶν παιδιῶν
τους, ἐλπίζοντας πῶς ἴσως βρεθοῦνε μερικὸς και
νοιάσουνε τὸ φοβερὸ τὸ ἄδικο ποῦ γίνεται στὰ παι-
διὰ, λοιπὸν και στὸν τόπο, και σοφιστοῦνε κι αὐτὲς
νὰ σκαρῶσουνε κάποια σὰ Συντροφιά, σὰ Συνέργεια,
μὲ σκοπὸ νὰ μελετηθοῦνε οἱ τρόποι ποῦ πρέπει νὰ
φωτίζονται οἱ μητέρες γιά νὰ δίνουνε ἀνθρωπινὴ και
λευτέρη ἀνοσοφὴ στὰ μικρὰ τους, ποῦ εἶναι δὰ και
τὸ μόνο γιατρικὸ τῆς ἐθνικῆς μας ἀρρώστιας.

Ἀρχίζει τὸ δράμα μ' ἕνα ἀγῶρι στὴν κάμαρὰ
του κλεισμένο, συλλογισμένο, μὲ μάτια κλειστά, μὲ
πόνο βαθὸ και κρυφὸ στὸ βασανισμένο κεφάλι του.
Εἶταν ὁ πόνος του, ποῦ μῆτε ἡ μητέρα μῆτε ὁ πα-
τέρας δὲν τὸν ἀγαπούσανε μὲ τὸν τρόπο ποῦ ἀγα-
ποῦσε αὐτὸς τοὺς γονιούς του.

Εἶταν ὄραία και καλὴ ἡ μάνα, και τὴ λάτρυνε.
Σὰν τὴν ἔβλεπε στολισμένη τὰ βράδια, τοῦ ἐρχότανε
νὰ τρέξη και νὰ τὴν πνίξη σ' ἀγκαλιὰματα και στὰ
φιλιὰ. Ἄλλο δὲ γέρευε ἡ ψυχὴ του παρὰ μὰ τέτιο
ἀγάπη κι ἀπὸ κείνηνα. Ἐκείνη ὅμως, ὄχι. Σοβαρῆ,
ἀτάραχη, μὲ τὸ διαβήτη στὸ χέρι γιά νὰ ἐφαρμόζη
τὴ μητρικὴ τὴ ροῦτλίνα, τὴ δασκαλίσια ὡς
ποῦμε ἀγάπη, ὄχι τὴ φυσικιά, τὴν ἀνοιχτή, τὴν ἐξ-
θαρη, ποῦ κάνει τὸ παιδί φίλο και σύντροφο τῆς
μάννας, ποῦ τὸ κάνει νὰ θυσιάζεται γιά τὴ μάνα του.